

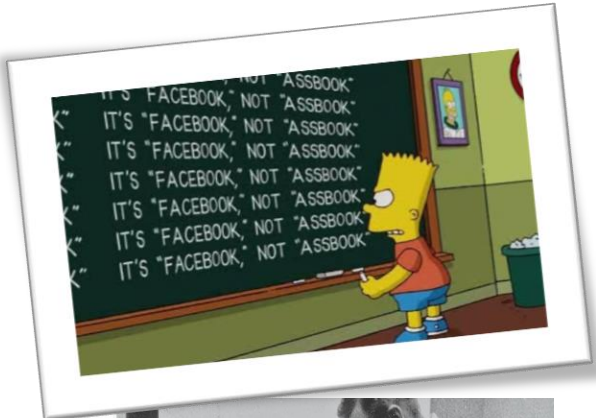
מחשבות על ציות, למידה וקשב

דר' עדי ארבל

צייות - Obedience

- התנהגות **אדפטיבית** פרגמטית, המעידה על **השאיפה לשייכות**.
- לצייות ולמערכת יחסי סמכות **תרומה בשימור** על הקהילה **ומניעת אנרכיה**.
- **אי צייות** נחשבת בעקיפין **לקריאת תיגר** כלפי נורמות/ מנהגים/ דמות סמכות ותחושת אי השתייכות לקבוצה.
- ההנחה הרווחת היא כי אי צייות משמעה **אי קבלת הסמכות** או במקרה הטוב יותר **ביטוי התפתחותי** של גיבוש הזהות האישית של האדם.

יום בהיסטוריה

1 באוקטובר 2019

היום לפני 56 שנה (01.10.1963): פורסמו תוצאות הניסוי של מילגרם.

תוצאות ניסוייו של הפסיכולוג ד"ר סטנלי מילגרם הכו את עולם המדע בתדהמה. רוב המתנדבים בניסוייו גילו נכונות לתת מכות חשמל לבני אדם אחרים, לפעמים עד מוות, על אף מחאותיהם ותחנוניהם כי יפסיקו. מילגרם ערך את הניסוי מתוך כוונה לברר איך ניתן להביא אזרחים צייתנים להשתתף ברצח המוני.

את הרעיון לניסוי הוא שאב ממשפט אייכמן, שטען "רק צייתתי לפקודות". מתנדבי הניסוי של מילגרם הגיעו דרך מודעה בעיתון שדיברה על "ניסוי לשיפור הזיכרון". אלף משתתפי ומשתתפות הניסוי ישבו בחדר שבו היה מכשיר שהפעיל לכאורה הלם חשמלי על "תלמיד", שחקן שישב בתא מולם. המתנדבים התבקשו להפעיל על "התלמיד" (הם כמובן לא ידעו שמדובר בשחקן) הלם חשמלי בדרגות משתנות בכל פעם שנתן תשובה שגויה לשאלה. מסתבר ששני שלישי מהמשתתפים בניסוי העבירו כביכול זרם חשמלי מסכן חיים לאדם שישב מולם וזאת למרות שהוא הציג בכי, תחנונים על חייו, אובדן הכרה ואף מוות. רק שלישי מהמשתתפים סירבו לציית לסמכות שקבעה שעליהם לחשמל את "התלמיד" השוגה בתשובותיו. במילים אחרות: 660 מתוך 1,000 היו מוכנים לפגוע או לסכן חיים של אדם אחר שכל חטאו היה מתן תשובות שגויות, וזאת משום שאלה היו ההוראות שקיבלו.

תוצאות הניסוי ומהלך הניסוי עצמו עוררו ביקורת רבה וחלק מהנבדקים פיתחו בעיות פסיכולוגיות כגון חרדה ודיכאון לאחר שגילו כי הם למעשה הסכימו לרצוח אדם אחר. מילגרם סיכם את הניסוי במאמרו "סכנות הצייתנות" שפורסם בכתב העת 'Journal of Abnormal Psychology' באומרו כי ההיבט הפילוסופי וההיבט המשפחתי של ציות הם בעלי חשיבות רבה, אך אין באפשרותם לנבא כיצד אנשים יתנהגו במצבים ספציפיים. הממצא המרכזי של הניסוי הוא המוכנות הקיצונית של אנשים לבצע כמעט כל דבר לפקודת גורם בעל סמכות.

יצירת ציות

מילגרם מצא שלושה גורמים אשר גורמים
לאנשים לציית:

(1) מידת הסמכות של הדמות

(2) קשר לקורבן

(3) אחריות בפרוצדורה

(4) מדרג ההוראות.

פרופ' פלדמן (מרץ 2020) - ארבע
המוטיבציות עיקריות ל"ציות וולנטרי"
לכללים:

1. גביית מחיר אישי.

2. פנייה מוסרית.

3. פנייה אל האינטרס העצמי של אנשים.

4. מחויבות חברתית.

שקט בכיתה! פורומים...

ב"ה מצאתי סטאז'

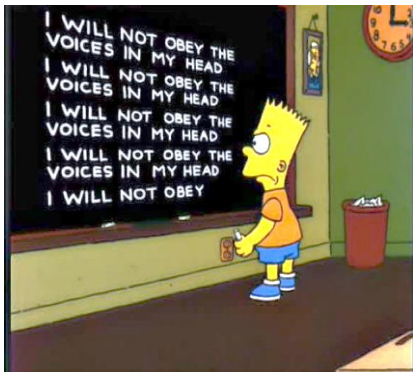
אבל אני מצטערת על זה בכל עם מסדע

לי
מאס
דרך
!!!!
ת

"אני
את
א. לי.
הטו
שמו
להצ
הה
ע
ע
ל
ה

- "אז איך משתיקים כיתה?"
- "אנשים מטבעם אוהבים להישמע להוראות של אדם
אסרטיבי. לרוב, כל מה שצריך לעשות הוא לעמוד במרכז
הכיתה, ולדרוש שקט בקול רם, תקיף ואסרטיבי, ללא שום
הסבר".

ולא תגידו ילדים גדולים, כולה כיתות ד,ה,ו
מה אפשר לעשות????
מתוסכלת!!!!!!!!!!!!

ציות, משמעת ותחושת מסוגלות של מורים

- בישראל, ב-1 לינואר 2019 נכנס לתוקפו התיקון ה-11 לחוק החינוך המיוחד: שאיפה להכלה מלאה.
- **מורים:** ציפייה לעלייה בבעיות המשמעת והתרופפות הציות בכיתות (גליקמן, 2018) כולל עיכוב הלמידה, שיבוש ההוראה (יריב, בן סימון ואביגדור, 2011), חוסר כבוד לנהלים, הסתובבות בכיתה, דיבור ללא רשות, ליצנות ועוד.. (Lopes et.al., 2017).
- **תלמידים:** מסקר מיצ"ב 2017: 54% מהתלמידים בחינוך היסודי דיווחו על התנהגות לא נאותה של תלמידים בכיתה, בכללם: רעש (63%), חוצפה (58%) וחוסר כבוד למורים (35%).

הקשר בין שכיחות בעיות המשמעת בכיתה לתחושת המסוגלות של

המורה בחינוך הרגיל

רותם כחלון, מכללת גורדון

תחושת מסוגלות המורה לגבי שליטתו בתלמידים ובהתנהגותם	תחושת מסוגלות המורה באשר ליכולתו ליצור מוטיבציה ללמידה	תחושת מסוגלות המורה באשר ליכולתו ליצור שינוי חיובי	
-.394**	-	-	התחצפות למורים
-	-	-.290	הברזה משיעורים
-	-	-.270	היעדרויות לא מוצדקות
-.315*	-	-.294	אי הקשבה בשיעור
-.352*	-	-	קימה ללא רשות מהכיסא
-.331*	-	-	ליצנות ויחס לא רציני למורים
-.325*	-.330*	-.378*	אלימות תלמידים כלפי חבריהם
-	-	-.268	גניבת ציוד וחפצים מתלמידים
-	-	-.278	הופעה לא ראויה (תלבושת, שיער)

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

מסקנות

1. ככל ששכיחות מקרי אי הציות למשמעת תעלה כך תחושת המסוגלות המקצועית של המורה תהיה נמוכה יותר.
2. תחושת מסוגלות מקצועית שנשחקת תוביל לתסכול ולתגובה.
3. מגוון רחב של תגובות נפוצות, החל מאלה השגויות והלא יעילות (שימוש בסמכות מופרזת, ענישה, צעקות או איומים,..) וחלקן תגובות אפקטיביות יותר (חיזוקים חיוביים, שימוש בסמכות דיאלוגית וכדומה)
4. החלטה לגבי אופן התגובה תלויה בין היתר בפרשנות ובקשר.

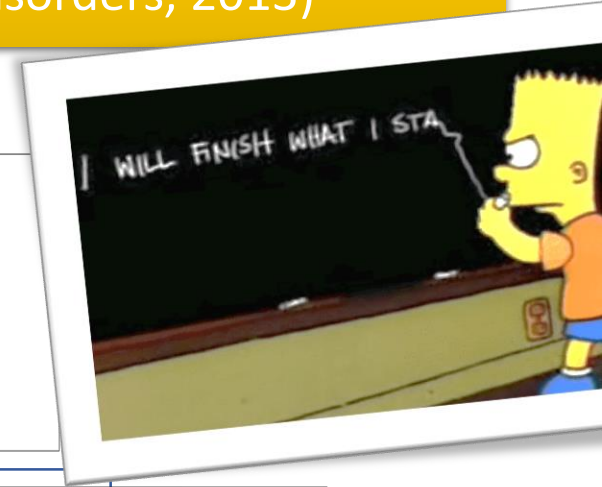
ADHD according to the DSM-V

(Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 2013)

[DSM-I \(1952\)](#)
[DSM-II \(1968\)](#)
[DSM-III \(1980\)](#)
[DSM-III-R \(1987\)](#)
[DSM-IV \(1994\)](#)
[DSM-IV-TR \(2000\)](#)
[DSM-5 \(2013\)](#)

AD/HD

Neuro-developmental Disorders

הפרעה משולבת

ADHD/COM

Combined Presentation

הפרעת
היפראקטיביות/
אימפולסיביות

ADHD/HI

Predominately
Hyperactive/Impulsive
Presentation

הפרעת קשב

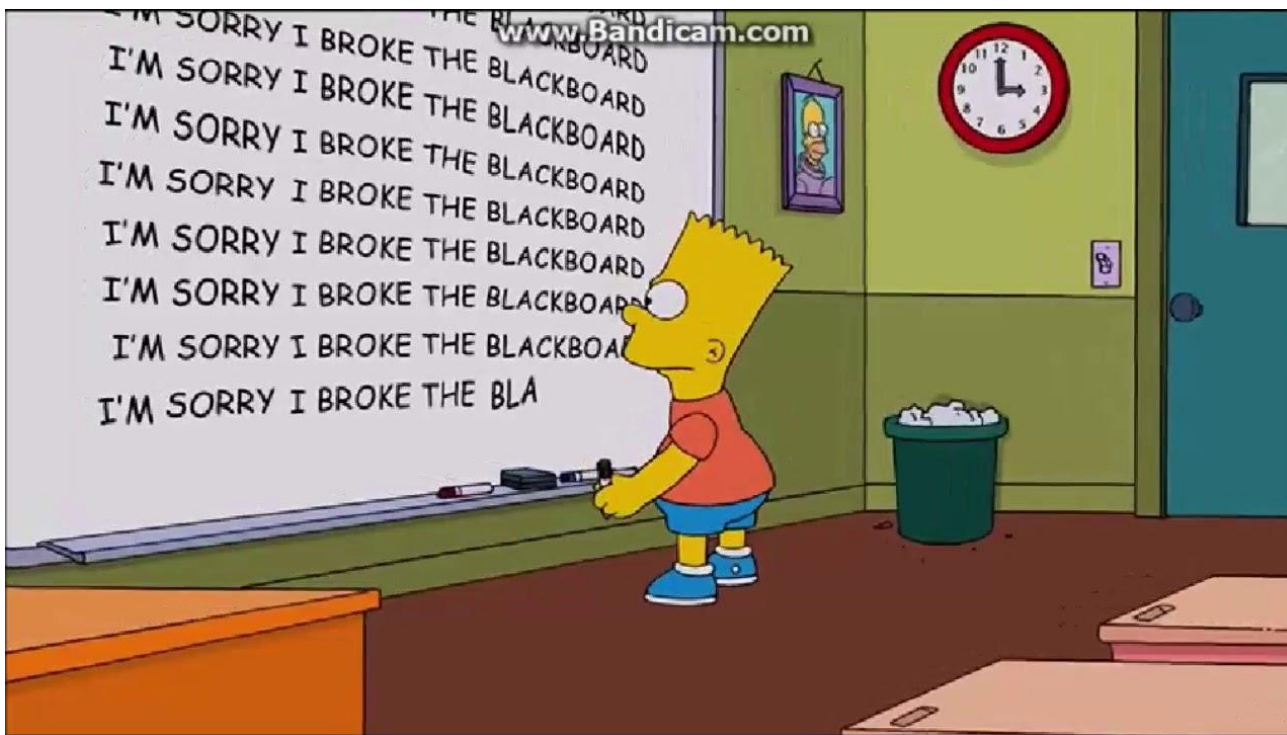
ADHD/I

Predominately
Inattentive Presentation

טיפים מפי תלמידים לגבי ניהול למידה אלטרנטיבי לציות

Stigmatization in teachers towards adults with attention deficit hyperactivity disorder

Anselm BM Fuermaier, Lara Tucha, Anna K Mueller, Janneke Koerts, Joachim Hauser, Klaus W Lange and Oliver Tucha (2014)

להלן רשימה של 26 המלצות למורים העובדים עם תלמידים מפיהם של מתבגרים מפינלנד (גילאי 11-16) ADHD בעלי , עם הפרעת קשב והיפראקטיביות:

1. כל התלמידים בכיתה יכולים להצליח אם נמצא את **הסיוע/התמיכה** המותאמת.
2. חשוב לנו שתעזרו לנו להישאר ממוקדים בשיעור, **מבלי לפגוע בכבודנו**.
3. תפקיד המורה הוא קריטי מבחינתנו **ביצירת תחושת הצלחה או כישלון**.
4. לא בולנו מצליחים להיכנס לתלם ולערכת הציפיות התלמידאיות. **ידע ומודעות של המורה על ADHD**, הם הבסיס להכלה שלנו.
5. **חשוב שגם אתם תזכרו שלפעמים הבחינות/המשימות הלימודיות הן אמצעי** להקניית הרגלי למידה יעילים ולא המטרה עצמה.
6. דרישות וסיטואציות הלמידה משתנות (בין מורים/ מקצועות/ בדרישות ובקצב בתוך השיעור עצמו...). **'מורים טובים' מבחינתנו מודעים לדינאמיות, מצהירים על התנאים החדשים ללמידה ומתאימים את ההוראה**, קצב השיעור, כמות התיווך, סוג הדוגמאות, רמת הקונקרטיביות וההמחשות, כמות התרגול הנדרש ועוד... תדגישו את הדרישות שלכם, אל תחכו שננחש אותם.
7. הוראה ישירה של הרגלי הלמידה **ואסטרטגיות הלימוד הרצויים במקצוע** כבר בתחילת השנה כמו גם קבלה של **הרגלי הלמידה הסובייקטיביות** של התלמיד.
8. **חשוב שתלמדו אותנו, כדרך אגב גם ארגון לו"ז ללמידה** בשל הקושי בניהול זמן. (Rief, 2003).
9. הלמידה שלנו אפיזודית, אנחנו יכולים להתנתק בזמן השיעור או להיות מוסחים. קבוצות למידה קטנות ו**יחס אישי תורמות לנו להשלמת פערי הידע שאיבדנו בדרך**.
10. חלקנו מבולבלים וחווים חוסר הלימה לדרישות בשל מכלול הקשיים. **קבלה מצמצמת את האנרגיה המושקעת בדימוי העצמי ויוצרת פניות גבוהה יותר ללמידה**. (Murphy, 2014).
11. תכוונו אותנו גבוהה, אל תזלזלו ביכולות החשיבה שלנו. **מערכת ציפיות גבוהות** לצד הכלת האתגרים גורמות לנו להתאמץ יותר. (Fruth, 2014)
12. **גישה ושפה חיובית** משפרת את ההתגייסות שלנו ובעצם של כולם. (Barnett et al., 2012)
13. **מורה שיתפקד כאמרגן יכולות ולא כמאבחן קשיים**. גישה זו מנועת חוסר אונים של המורה והגשמת מערכת ציפיות שלילית של התלמיד (Zambo, 2006)

14. **מורה מוטיבציוני שמתרגש מההוראה** מגביר את הריכוז שלנו.
15. **תעבדו בצוותים כדי שתוכלו לראות את התמונה השלמה.** התערבות הוליסטית ומוקדמת ככל שניתן מפחיתה בקרב ADHD את קשיים נילווים. (DuPaul et al., 2011). **טיפול הוליסטי-** מספר התערבויות (חברתית, התנהגותית ולימודית) צריכות להיות משולבות ומתואמות.
16. **שימוש בטכנולוגיה בכיתה** (ספר דיגיטלי, טבלאטים, אפליקציות לחידונים כמו קוהוט) מגייסת אותנו.
17. **תיווך ישיר וספציפי** (הבהרת הוראות, תיווך לבקרה...) חשובה לנו. היו ברורים בהוראות ובמועדי ההגשה.
18. **רשימת ביצוע ויזואלית בכיתה** על מנת שיוכלו לעקוב אחר שלבי ביצוע המשימה. (Rief, 2003).
19. הפסקות בין המשימות לפי טווח הקשב האישי **כזמן להתארגנות מחודשת.** (Howie, Schatz, & Pate, 2015).
20. בכיתה חוקים ברורים של התנהגות מקובלת בכיתה, **ללא איפה ואיפה וחיזוקים על שינויים לקראת התנהגות רצויה.** (DuPaul et al., 2011).
21. **תשתדלו לא להעניש אותנו בצימצום התנועה והמרחב** (לקיחת הפסקות, ישיבה במקום מצומצם יותר וכדומה). משמעות הדבר היא יצירת הר געש והחמרת המצב. (Murphy, 2014)
22. יצירת תחושת מסוגלות חיונית מתוכן לימודי.
23. ככל שאנחנו עסוקים יותר בלמידה כך המורים יעסקו פחות בבעיות משמעות. (Hoff & Ervin, 2013).
24. Family School Success (FSS) **באינטראקציה טובה בין ההורים שלנו למורה,** הכוללת תקשורת חיובית מצמיחה מאפשרת לתלמיד לא "ליפול בין הכיסאות".
25. **בחירת ארגון הלמידה** (לא תמיד סטאטי עם כסא ושולחן) משפרת לנו את מידת הריכוז.
26. **פעילות מוחית** (כמו סודוקו) **מרכזת אותם לקראת משימת** למידה. (Howie, Schatz, & Pate, 2015)

לסיכום

1. ציות מתאים בחלק מהמקרים, **בחינוך אולי קצת פחות**.
2. **פירוש קשיי וויסות** בקריאת תיגר מכוונת היא שגויה בחלק ניכר מהמקרים.
3. **מודעות והכרות עם האוכלוסייה** ואתגריה חשובה לניהול ביתה.
4. **יצירת קשר משמעותי, ניהול דיאלוג** וחשיבה משותפת הוא כלי חינוכי יעיל יותר.
5. ובכל מקרה של אי ציית, **השהיית השיפוט הערכי** חשוב על מנת ללמוד מהשיעור

שהזדמן לנו

